

Sysmän Rimminniemen ranta-asemakaavan muutokseen liittyvät luontoselvitykset 2018–2024

Petri Parkko 13.11.2024

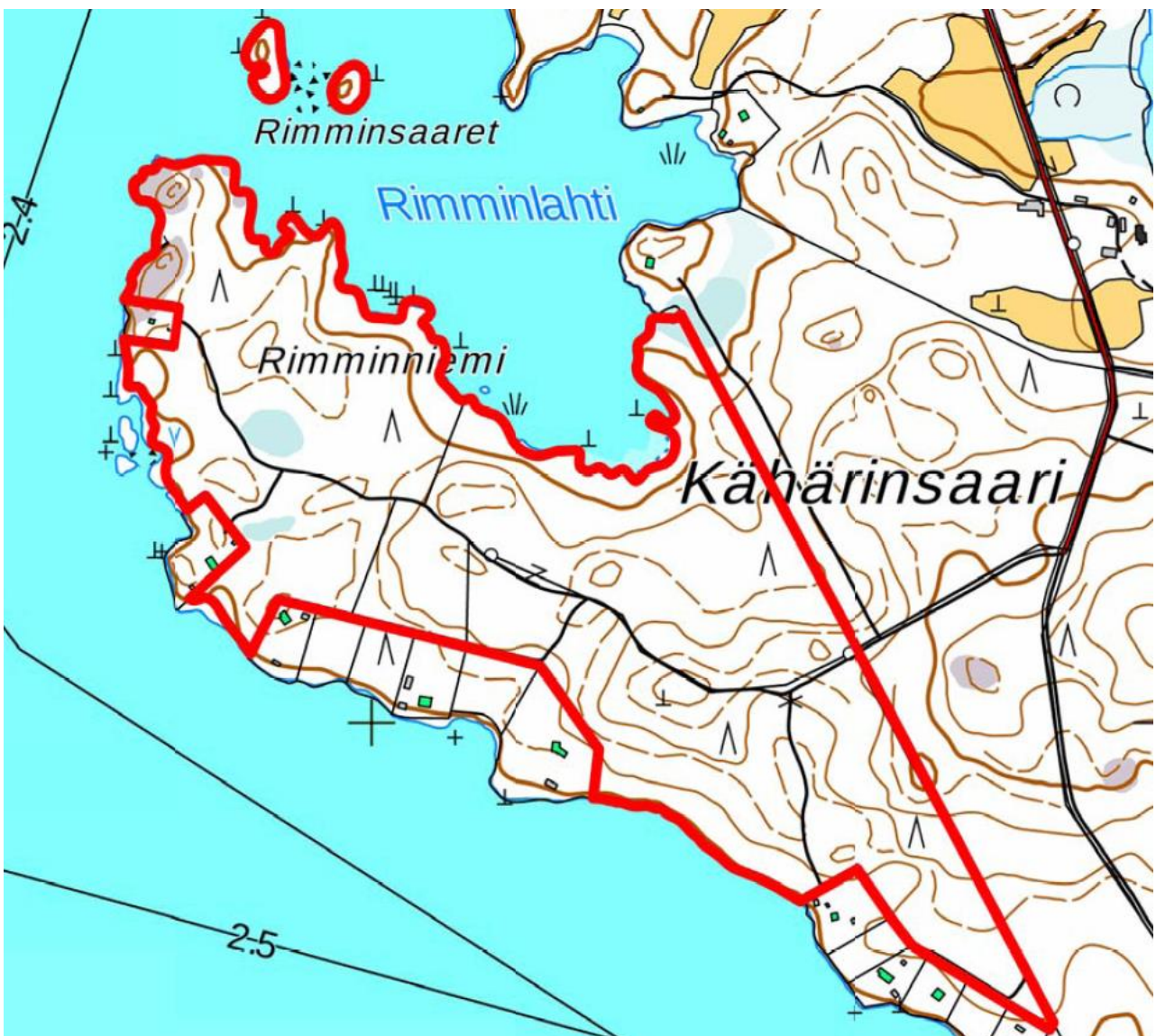

Sisällys

Taustoja	3
Menetelmät ja aineisto	4
Alueen luonnon yleiskuvaus	6
EU:n luontodirektiivin IV-litteen lajit	8
Arvokkaat elinympäristöt	12
Alueen pesimälinnusto	14
Päätelmät ja suositukset	18
Lähteet	20

Taustoja

Tämä luontoselytys koskee Sysmän Päijänteen Rimminniemen ranta-asemakaavan muutosta karttaan 1 rajatulla alueella. Vanhan kaavan luontoselytys perustuu 1990-luvulla tehdyn rantayleiskaavan selvitykseen, ja lisäksi alueen luontoarvoja on selvitetty myös Päijänteen rantojen luonto- ja maisemaselvityksessä (Häyhä & Rautiainen 2011), jolloin alueelta ei rajattu arvokkaita luontokohteita. Kyösti Niemi tilasi kaavamuuosalueen luontoselytyksen 28.8.2018, jota täydennettiin maastokaudella 2021 pesimälinnusto- ja lepakkoselytyksellä. Maastokaudella 2023 alueella tehtiin vielä sudenkorento- ja kirjoverkkoperhosselvitys ja toukokuussa 2024 viitasammakkoselytys.

Kartta 1. Luontoselytysalueen rajaus.

Menetelmät ja aineisto

Ensimmäinen luontoselvitys Rimminniemessä tehtiin 4.9.2018, jolloin kaavamuutosalue (kartta 1) kuljettiin maastossa jalkaisin läpi. Alueelta selvitettiin arvokkaita elinympäristöjä sekä arvioitiin uhanalaislajiston ja direktiivilajien esiintymisen todennäköisyyttä. Arvokkailla elinympäristöillä tarkoitetaan tässä luonnonsuojelulain, vesilain ja soveltaen metsälain 10 § suojelemia kohteita, uhanalaisia ja silmälläpidettäviä NT luontotyyppejä, METSO-ohjelmaan sopivia metsiä sekä harkinnan mukaan muita arvokkaita elinympäristöjä. Vuoden 2018 luontoselvitystä täydennettiin maastokaudella 2021, jolloin Rimminniemessä tehtiin pesimälinnusto- ja lepakkoselvitys. Maastokaudella 2023 selvitettiin vielä koko kaava-alueella IV-liitteen sudenkorentojen ja kirjojoverkkoperhosen (*Euphydryas maturna*) D lisääntymispaikkoja sekä vesi- ja rantalinnustoa. Toukokuussa 2024 tehtiin Rimminlahdella viitasammakkoselvitys.

Pesimälinnustoselvitys

- Selvitys tehtiin yhden aamun kartoituslaskentana 16.6.2021 klo 4.40–11.00.
- Kaava-alue kierrettiin maastossa jalkaisin läpi linnustoa havainnoiden, ja havaitut lintureviirit merkittiin kartalle.
- Selvityksen pääpaino oli uhanalaisilla ja silmälläpidettävillä NT lajeilla.
- Sää laskennan alussa: lämpötila +11 °C, tuuli 3–4 m/s, pilvisyys 3/8. Sää laskennan lopussa: lämpötila +16 °C, tuuli 3 m/s, pilvisyys 2/8.

Lepakkoselvitys

- Lepakkoselvitys tehtiin yhden kuuntelukerran aktiividetektorikuunteluna, jota täydennettiin kahdella nauhoittavalla automaattilaitteella, 13.–14.8.2021 klo 21.30–00.30. Automaattidetektorit sijoitettiin potentiaalisille siirtymä- ja ruokailualueille mökkiteiden reunoihin (kartta 2, kohteet a ja b).
- Kaava-alueen tiet ja polut kuljettiin jalkaisin läpi vaihdellen detektorin taajuutta välillä 30–50 kHz. Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*) luotaa taajuudella 28–32 kHz ja siipat (*Myotis*) taajuudella 40–50 kHz.
- Passiivilaitteet sijoitettiin mökkitien reunoihin (kartta 2, kohteet a ja b). Molempien laitteiden toinen mikrofoni nauhoitti taajuutta 30 kHz ja toinen 45 kHz, jolloin saatiin tallennettua sekä pohjanlepakko että siipat.
- Detektoreilla kuultuja lepakoita havainnoitiin myös Zeiss-merkkisellä lämpökameralla, jonka avulla saatiin laskettua havaintopaikkojen yksilömäärät.
- Sää: +19 °C, kohtalaista lounaistuulta. Tuuli ei heikentänyt lepakoiden saalisteluaktiivisuutta, sillä mökkitiet ja harvennetut metsät ovat riittävän suojaisia. Lisäksi korkean yölämpötilan takia lepakoiden ravintonaan käyttämät hyönteiset olivat aktiivisesti liikkeellä.

Sudenkorentoselvitykset

- Selvitykset koskivat EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lampikorentoja, täplä- (*Leucorrhinia pectoralis*), lumme (*L. caudalis*) ja sirolampikorentoa (*L. albifrons*).

- Aikuisia sudenkorentoja havainnoitiin vuoden 2021 linnustoselvityksen yhteydessä erityisesti pienialaisten hakkuiden reunoilla, joille ne tulevat aikuistumaan ennen siirtymistään lisääntymispaikoille.
- Vuoden 2023 selvityksessä kaavamuutosalueen rannat kierrettiin kanootilla 26.6.2023 klo 10.45–14.00 havainnoiden aikuisia sudenkorentoja. Säätila oli sudenkorentojen lentoaktiivisuuden kannalta hyvä: alussa lämpötila +21 °C, heikkoa tuulta, aurinkoista. Klo 12.30 tuuli 3 m/s, pilvisuus 2/8, aurinkoista. Lopussa puolipilvistä, mutta enimmäkseen aurinkoista.
- Rimminlahden pohjukka arvioitiin kesäkuussa 2023 ainakin lummelampikorennolle sopivaksi lisääntymishabitaatiksi, joten alueelle tehtiin vielä tarkistuskäynti 13.7.2023. Aikuisia sudenkorentoja havainnoitiin rannoilta kiikaroimalla klo 11.45–13.00. Sää oli sudenkorentojen lentoaktiivisuuden kannalta erittäin hyvä: lämpötila +24 °C, aurinkoista, heikkoa tuulta.

Kirjoverkkoperhosselvitykset

- Aikuisia kirjoverkkoperhosia havainnoitiin toukkien tärkeintä ravintokasvia kangasmaitikkaa (*Melampyrum pratense*) kasvavissa sopivissa habitaateissa, pienten hakkuiden, ajourien ja sähkölinjojen reunoilla vuoden 2021 linnustoselvityksen yhteydessä.
- Kesällä 2023 havainnoitiin aikuisia kirjoverkkoperhosia mökkiteiden varsilla sekä hakkuiden reunoissa ja sähkölinjoilla. Sää: lämpötila +21 °C, tuuli 3 m/s, aurinkoista.
- Perhosten havaintopaikat tallennettiin GPS-laitteeseen.
- Havaintopaikkojen ja sopivien habitaattien perusteella rajattiin lajin lisääntymisalueet.

Viitasammakkoselvitys

- Viitasammakkoselvitykset kohdennettiin aiempien selvitysten ja ilmakuvien perusteella alueille, joilla esiintyy vesikasvillisuutta. Kaikkein karuimmat rannat eivät sovellu lajin lisääntymispaikoiksi.
- Viitasammakkoselvityksen ajankohta valittiin muualla Sysmässä tehtyjen havaintojen perusteella: Kartoituspäivänä viitasammakkokoiraat olivat jo päiväsaikaan aktiivisesti äänessä noin 16 km pohjoisempana, Sysmän Anumissa.
- Viitasammakkoselvitys tehtiin 13.5.2024 klo 18.35–22.00 melomalla kanootilla Rimminlahti ilmaversoiskasvustojen reunoja seuraten ympäri. Lisäksi käytiin kuuntelemassa jalkaisin lähellä Rimminniemen kärkeä oleva kausikosteaa lampare.
- Viitasammakoiden kutualueet rajattiin soidinääntelevien koiraiden perusteella kartalle, ja niistä tehtiin lukumääräarviot.
- Sää oli viitasammakoiden kutuaktiivisuuden kannalta erittäin hyvä: lämpötila alussa +18 °C ja lopussa +15 °C, tyyntä, pilvisuus 7/8. Viitasammakkokoiraat ääntelivät aktiivisesti jo heti kartoituksen alussa.

Aineisto ja tekijä

Arto Remes (Ympäristösuunnittelu Oy) toimitti aluetta koskevat pohjatiedot. Eliölaajien uhanalaisuus raportissa perustuu vuoden 2019 arviointiin (Hyvärinen ym. 2019) ja luontotyyppien uhanalaisuus vuoden 2018 arviointiin (Raunio & Kontula 2018) ja. Eliölaajien nimistö on Suomen lajitietokeskuksen (Laji.fi) mukaan.

Rengastajat Jouni Lamminmäki ja Pentti Alho antoivat tietoja alueen sääksien (*Pandion haliaetus*) pesimätilanteesta. MTI Jyri Mikkola avusti suotyypymäärityksissä. Raportti sisältää Maanmittauslaitoksen Avoimien aineistojen tiedostopalvelun ortokuva- ja peruskartta-aineistoa, 11/2024 (CC 4.0 -lisenssi). Luontoselvitysten kaikista maastotyöosioista, raportoinnista ja luontokohteiden digitoinnista vastasi luontokartoittaja (EAT) Petri Parkko.

Raportissa käytetyt lyhenteet: D = EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen ovat luonnonsuojelulla kiellettyjä; EN = erittäin uhanalainen; VU = vaarantunut; NT = silmälläpidettävä.

Alueen luonnon yleiskuvaus

Rimminniemen selvitysalue sijaitsee karun ja kirkasvetisen Päijänteen rannalla, Kähärinsaaren uloimmassa kärjessä. Alueen kesäasunnot sijaitsevat niemen eteläreunassa, ja aivan kärjessä on tällä hetkellä vain yksi mökki.

Rimminniemessä on tehty äskettäin sekä avo- että poimintahakkuita, mutta alue on edelleen metsäinen. Selvitysalueen eteläinen ranta on hyvin karua ja kivikkoista (kuva 1). Rannan ja kärkeen johtavan mökkitien välissä kasvaa varttuneita metsämäntyvaltaisia, paikoin metsäkuusivaltaisia, kasvatusmetsiä, jotka ovat ravinteisuudeltaan mustikkatyyppin kankaita. Rannan tuntumassa kasvaa vanhoja kilpikaarnaisia metsämäntyjä. Mökkitien läheisyydessä on tässä selvityksessä arvokkaaksi elinympäristöksi luokiteltu pieni ojittamaton isovarpuräme VU.

Kuva 1. Rimminniemen eteläinen ranta on karu ja kivikkoinen. Rimminniemi 21.8.2021 © Petri Parkko

Aivan niemen kärjessä puusto muuttuu vanhemmaksi metsäkuusi-metsämänty-rauduskoivusekametsäksi. Kallioisten ja kivikkoisten rantametsien puustona kasvavat vanhat metsämänty (kuva 2) ja paikoin kasvaa myös rauduskoivua ja metsäkuusta. Kärjen läheisyydessä kasvaa hyvin niukasti vesikasvillisuutta. Kärjen tuntumassa on muutamia reheväkasvuisempia pieniä poukamia, joissa kasvaa paljon isoulpukkaa (*Nuphar lutea*). Niemen karujen osien pesimälinnustoon kuuluvat tukkakoskelo (*Mergus serrator*) NT, kuikka (*Gavia arctica*) ja härkälintu (*Podiceps griseogenus*) NT.

Kuva 2. Rimminniemen kärjen karukokallioita ja louhikoita kitukasvuisine mäntyineen. Rimminniemi 4.9.2018 © Petri Parkko

Rimminniemen pohjoisreunassa metsät ovat enimmäkseen varttuneita kasvatusmetsiä, mutta rannan tuntumassa esiintyy myös kosteapohjaisia pienialaisia tervaleppävaltaisia (*Alnus glutinosa*) lehtokuvioita. Kasvatusmetsien kenttäkerroksessa kasvaa paikoin valkolehdokkia (*Platanthera bifolia*).

Rimminlahden vesikasvillisuus on suurelta osin harvaa vesiruovikkoa, mutta rannan läheisyydessä kasvaa keluslehtisenä isoulpukkaa sekä ilmaversoisina järvikortetta (*Equisetum fluviatile*) ja terttualpia (*Lysimachia thysiflora*). Pohjukassa on haitallisen vieraslajin, isosorsimon (*Glyceria maxima*) kasvustoja. Kasvillisuudeltaan rehevimmät osat ovat aivan Rimminlahden pohjukassa, jonka rannassa on myös vähän laajempi lehtokuvio ja viitasammakon D kutualue.

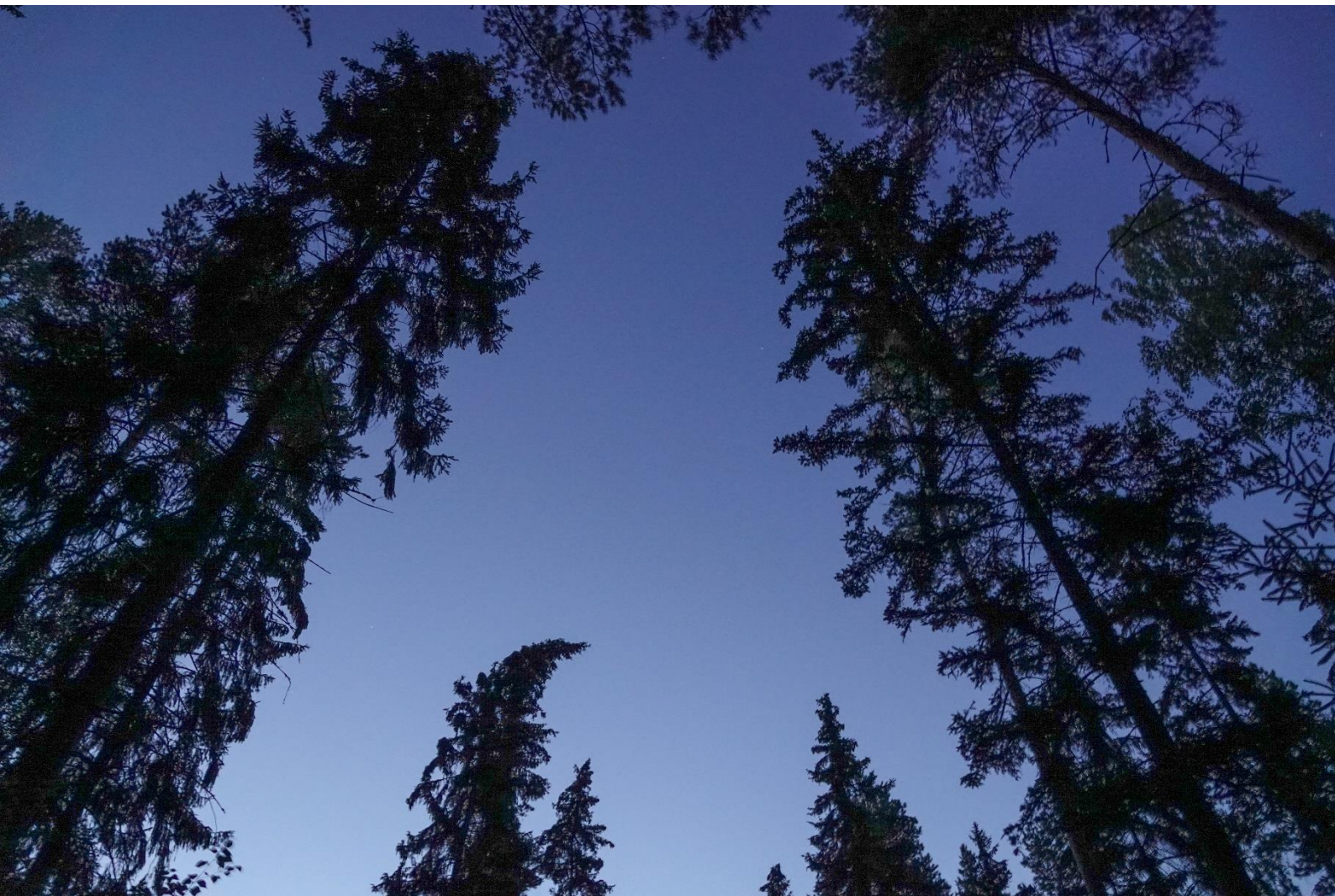
Rimminniemen metsälinnustoon kuuluvat tässä luontoselvityksessä kerättyjen havaintojen perusteella muun muassa palokärki (*Dryocopus martius*) sekä uhanalaisiksi arvioidut hömötiainen (*Poecile montanus*) EN, pyy (*Tetrastes bonasia*) VU ja töyhtötiainen (*Lophophanes cristatus*) VU.

EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit

Lepakoiden ruokailu- ja siirtymäalueet

Lepakkoalue 1 (kartta 2, kohde 1)

Varttuneen puuston reunustamalla mökkitiellä (kuva 3) havaittiin 13.8.2021 yksi pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*) ja kaksi viiksisiippaa/ isoviiksisiippaa (*Myotis mystacinus/ brandtii*).

Kuva 3. Pohjanlepakon saalistelupaikka varttuneen metsän latvustossa. Rimminniemi 13.8.2021 © Petri Parkko

Lepakkoalue 2 (kartta 2, kohde 2)

Varttuneen puuston reunustamalla mökkitiellä ja mökkiteiden risteyksessä saalisteli 13.8.2021 yhteensä neljä viiksisiippaa/ isoviiksisiippaa. Lämpökameralla havaittiin yhden viiksisiipan saalistavan mökkitien koko suoralla osuudella eli n. 200 metrin pituisella alueella.

Lepakkoalue 3 (kartta 2, kohde 3)

Mökkiteiden risteyksessä saalisteli 13.8.2021 yksi pohjanlepakko. Varttuneen puuston reunustaman mökkiteiden reunaan sijoitettu (kartta 2, kohde a) passiivilaite rekisteröi kolme pohjanlepakkoäänitettä ja 11 viikisiippa-/ isoviikisiippäänitettä.

Kartta 2. Lepakoiden ruokailu- ja siirtymäalueet 1–3 sekä passiividetektorien sijainnit 2021.

Viitasammakon (*Rana arvalis*) D kutualueet

Kutualue 1 (kartta 3, kohde 1)

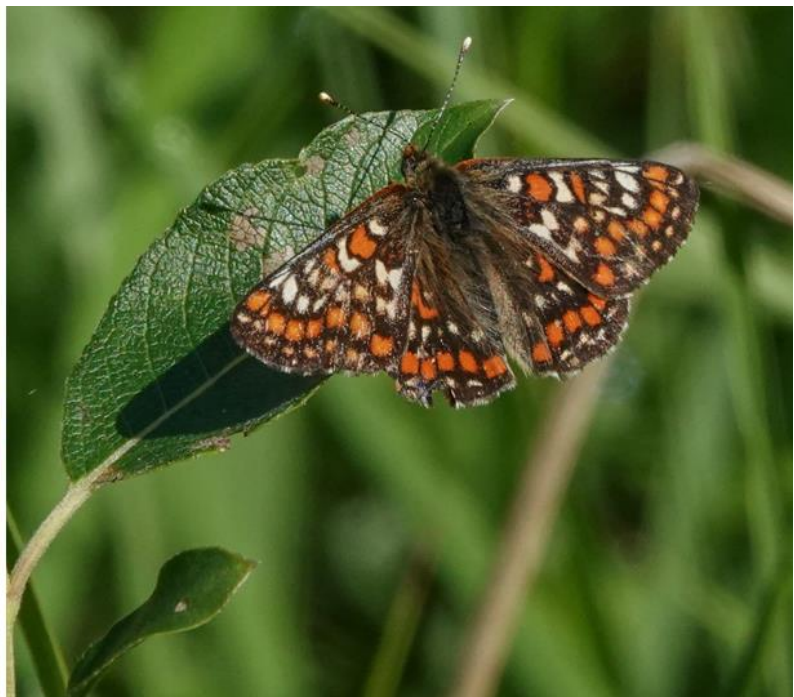
Aivan Rimminlahden pohjukassa, vesiruovikossa ja luhdalla (kuva 4) kuultiin 13.5.2024 kymmenien viitasammakkoiraiden soidinääntelyä. Paikalla havaittiin myös muutamia ruskosammakoita (*Rana temporaria*).

Kutualue 2 (kartta 3, kohde 2)

Lähellä kesämökin pihapiiriä, Rimminniemen lounaisosan kausikostealla lampareella (kuva 5) soidinäänteli 13.5.2024 vähintään kaksi viitasammakkokoirasta.

Kuva 4 (vas.). Viitasammakon kutualuetta Rimminlahden pohjukassa. **Kuva 5** (oik.). Viitasammakon kutupaikka Rimminniemen lounaisosan kausikostealla lampareella. Rimminniemi 13.5.2024 © Petri Parkko

Kuva 6 (vas.). Kangasmaitikka on kirjoverkkoperhosen toukkien tärkein ravintokasvi Suomessa. Rimminniemi 16.6.2021.

Kuva 7 (oik.). Kirjoverkkoperhonen Rimminniemessä 26.6.2023 © Petri Parkko

Kirjoverkkoperhosen (*Euphydryas maturna*) D lisääntymisalueet

Lisääntymisalue 1 (kartta 3, kohde 3)

Mökkiteiden runsaasti kangasmaitikkaa (kuva 6) kasvavassa risteyksessä havaittiin 26.6.2024 aikuinen kirjoverkkoperhonen (kuva 7).

Lisääntymisalue 2 (kartta 3, kohde 4)

Mökkitien reunoilla ja sähkölinjalla on erityisen hyvää lisääntymishabitaattia kirjoverkkoperhoselle. Alueella havaittiin 26.6.2024 kolme aikuista kirjoverkkoperhosta.

Kartta 3. Direktiivilajien lisääntymisalueita: viitasammakon kutualueet 1 ja 2 sekä kirjoverkkoperhosen lisääntymisalueet 3 ja 4.

Arvokkaat elinympäristöt

Isovarpuräme (kartta 2, kohde 1)

Kohde on varvustoltaan suopursuvaltainen (*Rhododendron tomentosum*) isovarpuräme vu, jonka läpi on rakennettu pitkospuut (kuva 8). Kuvion puustona kasvavat kitukasvuiset metsämännyt ja hieskoivut (*Betula pubescens*).

Kuva 8. Kaavamuutosalueen pieni isovarpurämekuvio. Rimminniemi 4.9.2018 © Petri Parkko

Tervaleppälehto 1 (kartta 2, kohde 2)

Tulvavaikutteisen lehdon puusto on tervaleppävaltaista, mutta reunoilla kasvaa suuria metsäkuusia. Kuviolla esiintyy melko vähän lahoppua. Pensaskeroksessa kasvaa vähän korpipaatsamaa (*Frangula alnus*).

Kenttäkeroksessa kasvaa hyvin paljon metsäälvejuurta (*Dryopteris carthusiana*) (kuva 9), käenkaalia (*Oxalis acetosella*) sekä monin paikoin soreahiirenporrasta (*Athyrium filix-femina*), suo-orvokkia (*Viola palustris*),

rönsyleinikkiä (*Ranunculus repens*), lehtoarhoa (*Moehringia trinervia*) ja Suomessa melko paikoittaisena esiintyvää pikkuvelholehteä (*Circaea alpina*) (kuva 10). Kosteat keskiravinteiset lehdot on silmälläpidettäväksi NT arvioitu luontotyyppi.

Kuva 9 (vas.). Tervaleppälehdon 1 kenttäkerroksessa metsäalvejuuri on hyvin vallitseva. **Kuva 10** (oik.). Pikkuvelholehti kuuluu tervaleppälehdon lajistoon. 4.9.2018 © Petri Parkko

Tervaleppälehto 2 (kartta 2, kohde 3)

Tulvavaikutteisen lehdon puusto on tervaleppävaltaista, mutta kuviolla kasvaa myös hieskoivua ja metsäkuusta tiheänä alikasvoksena. Pensaskerroksen muodostaa korpipaatsama. Lehdossa on hieman lahoppuuta ja kuolleissa puissa näkyy tikkojen ruokailujälkiä.

Kenttäkerroksessa kasvaa metsäalvejuurta, käenkaalia, pikkuvelholehteä, isonokkosta (*Urtica dioica*), mesiangervoa (*Filipendula ulmaria*), soreahiirenporrasta ja suo-orvokkia. Kosteat keskiravinteiset lehdot on silmälläpidettäväksi NT arvioitu luontotyyppi.

Ojittamaton suokuvio (kartta 2, kohde 4)

Pienialainen suokuvio on ilmeisesti aikoinaan Päijänteestä kuroutunut pieni lahdenpohjukka, jossa kasvaa erityisen runsaasti vehkaa (*Calla palustris*) ja saroja (*Carex*). Kohde on selvästi tulvavaikutteinen, ja toukuussa 2024 se oli enimmäkseen veden alla. Kuvion rahkasammalkerros ei ole yhtenäinen. Kohdetta ei rajattu alkuperäisessä 2018 luontoselvityksessä (Parkko 2018) arvokkaana elinympäristönä, mutta luontotyyppi-asiantuntijan MTI Jyri Mikkolan (kirjall. ilm.) avulla se määritettiin maastomuistiinpanojen ja valokuvien perusteella mahdolliseksi luhtanevakorveksi EN.

Kartta 2. Kaavamuutosalueen arvokkaita elinympäristöjä 1–4.

Alueen pesimälinnusto

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät NT lajit

Hömötiainen (*Poecile montanus*) EN

Hömötiäisestä tehtiin kaksi pesintään viittaavaa havaintoa 16.6.2021: parin nähtiin kaivavan pesäkoloa hakkuuaukean koivupötkkelöön (kuva 11) ja hakkuun reunassa havaittiin maastopoikue, jossa oli vähintään viisi poikasta (kuva 12).

Kuva 11 (vas.). Hömötiainen kaivamassa pesäkoloa hakkuulle jätettyyn koivupötkkelöön. **Kuva 12** (oik.). Hömötiaisen maastopoikainen. Rimminniemi 16.6.2021 © Petri Parkko

Pyy (*Tetrastes bonasia*) VU

Rimminniemessä havaittiin vuoden 2018 maastotöissä pyy, mutta vuonna 2021 lajista ei tehty havaintoja. Todennäköisesti laji pesii kuitenkin alueella edelleen.

Töyhtötiainen (*Lophophanes cristatus*) VU

Töyhtötiainen havaittiin vuonna 2018, mutta vuonna 2021 siitä ei tehty havaintoja. Lajin pesintä Rimminniemessä on edelleen mahdollinen.

Tukkakoskelo (*Mergus serrator*) NT

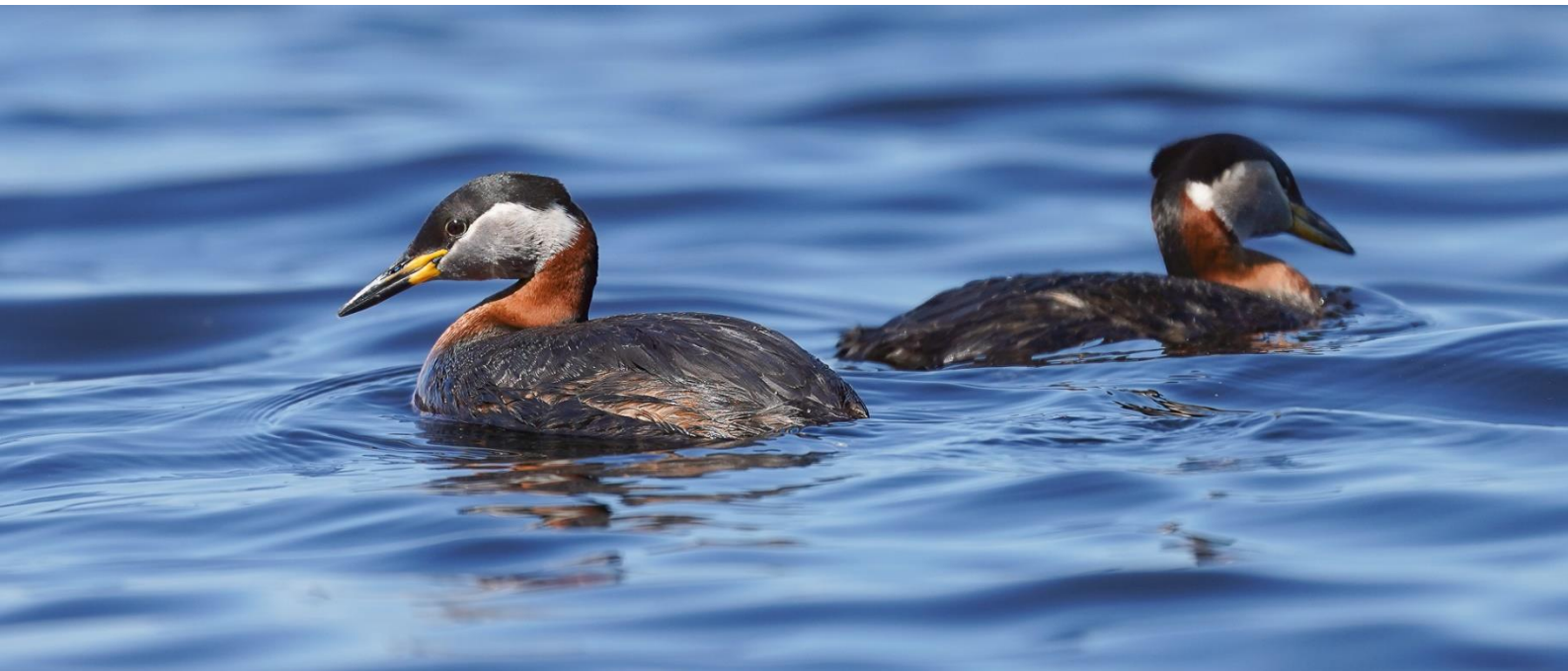
Rimminniemen kärjen tuntumassa havaittiin 26.6.2023 pesivän oloinen tukkakoskelopari (kuva 13). Laji suosii karuja vesistöjä ja pesii usein rakennusten alla.

Härkälintu (*Podiceps griseogenus*) NT

Vuosina 2021 ja 2024 härkälinnun pesä löytyi Rimminlahden pohjukan harvasta vesiruovikosta. Lajin pesäpaikan sijainti vaihtelee vuosittain ja riippuu talvella pystyyn jääneistä ruo'oista. Kesällä 2023 soidintava härkälintupari (kuva 14) havaittiin aivan Rimminniemen kärjessä.

Kuva 13. Tuukkakoskelopari Rimminniemen kärjen tuntumassa 26.6.2023 © Petri Parkko

Kuva 14. Härkälintupari soidinteli Rimminniemen kärjessä 26.6.2023 © Petri Parkko

Käenpiika (*Jynx torquilla*) NT

Käenpiika pesi kesällä 2021 Rimminniemessä: emolinnun nähtiin 16.6. menevän hakkuuaukealle jätetyn ter-valepän koloon.

Västäräkki (*Motacilla alba*) NT

Västäräkki pesii yleensä kesämökkien piharakennuksissa ja puupinoissa, mutta hakee ravintoa kosteikoilta. Kesällä 2023 Rimminlahdella havaittiin emo ja poikanen, mutta todennäköisesti Rimminniemessä pesii use-ampi västäräkipari.

Muu pesimälinnusto

Kaavamuuotosalueeseen kuuluvassa läntisemmässä Rimminsaarella on pesinyt säännöllisesti sääksi (*Pandion haliaetus*) (raportin kansikuva) (Jouni Lamminmäki). Pesän sijainti on tarkistettu 22.9.2020 rengastaja Pentti Alholta. Pesä todettiin pudonneeksi talvella 2021 ja se kunnostettiin maaliskuussa 2022. Se todettiin kesän 2023 sudenkorentoselvityksen yhteydessä asutuksi.

Rimminniemi on kuikkien (*Gavia arctica*) pesimäaluetta, ja lajista tehtiin havaintoja kaikkien luontoselvitys-osioiden yhteydessä. Kesällä 2023 kuikkapari pesi läntisemmässä Rimminsaarella, jossa havaittiin emon poistuvan pohjoisrannassa olleelta pesältään (kuva 15). Myös rantasipi (*Actitis hypoleucos*) ja laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) kuuluvat alueen pesimälinnustoon. Rimminniemen kärjestä noin 650 metrin päässä sijait-seva Lohiluoto on lorkkilintujen pesimäluoto.

Kuva 15. Kuikkaemo on poistunut pesältään läntisemmässä Rimminsaarella 26.6.2023 © Petri Parkko

Rimminniemen metsälinnusto on melko monipuolista: alueella tehtiin tämän luontoselytyksen yhteydessä havaintoja uhanalaisten lajien lisäksi muun muassa palokärjestä (*Dryocopus martius*), käpytikasta (*Dendrocopos major*), käestä (*Cuculus canorus*), tilitista (*Phylloscopus collybita*), hippiäisestä (*Regulus regulus*) ja puukiipijästä (*Certhia familiaris*). Kesän 2021 havaintojen perusteella alueen runsain pesimälintu oli peippo (*Fringilla coelebs*). Avohakkuiden ja taimikoiden pesimälinnustoon kuuluivat muun muassa metsäkirvinen (*Anthus trivialis*), peukaloinen (*Troglodytes troglodytes*), pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*) ja hernekerttu (*Sylvia curruca*).

Päätelmät ja suositukset

Luonnonsuojelualueet ja Natura 2000-alueet

Kaavamuutosalueella tai sen läheisyydessä ei ole luonnonsuojelualueita tai Natura 2000-ohjelmaan kuuluvia alueita.

Kuva 16. Karhun jälki Rimminniemen mökkitiellä 16.6.2021 © Petri Parkko

EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit

Rimminniemessä ei ole tehty havaintoja liito-oravasta (*Pteromys volans*) D, VU, eikä alueella ole hyvää elinympäristöä lajille.

Kaikki lepakkolajimme ovat luontodirektiivin IV-liitteen lajeja ja lisäksi Suomen allekirjoittama EUROBATS-sopimus edellyttää lepakoiden siirtymä- ja ruokailualueiden huomioimisen. Kaavamuutosalueelta rajattiin

kesän 2021 lepakkoselvityksen perusteella kolme lepakoiden saalistelu- ja siirtymäaluetta, jotka ovat luokiteltavissa III-alueiksi. Ne ovat kaikki varttuneen puuston reunustamia mökkiteitä, joiden reunat tulisi pitää puustoisina ja kesäaikaan valaisemattomina. Ranta-alueilla ei havaittu lepakoita, mikä johtuu niiden karuudesta ja samalla hyönteisten vähäisyydestä.

Mökkitiellä oli kävellyt kesäkuussa 2021 karhu (*Ursus arctos*) D, NT, jonka jäljet näkyivät tien kosteissa kohdissa (kuva 16), mutta se oli ollut todennäköisesti vain läpikulkumatkalla.

Viitasammakon (*Rana arvalis*) D kutemiseen hyvin sopivia elinympäristöjä on kaavamuutosalueen rannoilla käytännössä vain Rimminlahden pohjukassa, sillä laji kutee tyypillisesti vain kaloilta suojaisiin paikkoihin, joissa on vesikasvillisuutta. Kutu voi toisinaan tapahtua myös erilaisissa kausikosteissa painaumuissa ja sulamisvesilammikoissa. Rimminniemen etelä- ja länsireuna ovat lajin kutupaikoiksi liian karuja.

Kaavamuutosalueelta rajattiin keväällä 2024 kaksi viitasammakon kutupaikkaa (kartta 3, kohteet 1 ja 2), jotka tulkitaan lajin lisääntymisalueiksi. Laajemmalla ja selvästi merkittävämmällä alueella äänteli kymmeniä koiraita, kun taas pienialaisella kausikostealla kohteella kuultiin vain muutama koiras. Molemmat alueet ovat kuitenkin luonnonsuojelulla suojeltuja lisääntymispaikkoja, joilla kaikenlainen kaivu- ja rakennustoiminta ovat kiellettyjä. Viitasammakkokartoituksen ajoittaminen on osoittautunut hankalaksi, ja esimerkiksi alueella vuonna 2023 tehty kartoitus (Pihlaja 2023) on ollut havaittujen koiraiden lukumäärän perusteella todennäköisesti noin viikon verran liian myöhäinen.

Kuva 17. Rimminlahden pohjukan ilmaveroiskasvustoja kesäkuussa 2023 © Petri Parkko

Vaikka aiemmissa alueella tehdyissä selvityksissä kaavamuutosalueen rantojen on todettu olevan, Rimminlahden pohjukkaa lukuun ottamatta, liian karuja IV-liitteen sudenkorennoille, tutkittiin kesäkuun 2023 sudenkorentoselvityksessä koko alueen rannat kanootilla. Täplälampikorento (*Leucorrhinia pectoralis*) D suosii elinympäristöinä kasvillisuudeltaan monipuolisia ja mosaiikkimaisia vesistön osia, eivätkä Rimminlahden

monotoniset vesiruovikot (kuva 17) ole sille hyvää lisääntymishabitaattia. Pohjukassa kasvaa monin paikoin kelluslehtisiä, ja lummelampikorennosta (*L. caudalis*) D on tehty havaintoja vastaavanlaisilla paikoilla. Kesäkuun 2023 hyvässä säässä ja lajien esiintymisen kannalta oikeaa aikaan tehdyssä sudenkorentoselvityksessä ei kuitenkaan havaittu IV-liitteen sudenkorentolajeja.

Kirjoverkkoperhosen (*Euphydryas maturna*) D toukkien tärkeintä ravintokasvia kangasmaitikkaa (*Melampyrum pratense*) kasvaa kaikkialla kaavamuutosalueella, mutta perhosen lisääntymiseen sopivaa puoliavointa metsäelinympäristöä on erityisesti mökkiteiden varsilla ja sähkölinjalla. Kesäkuussa 2024 alueella havaittiin neljä aikuista kirjoverkkoperhosta (kuva 7). Havaintojen ja sopivien lisääntymispaikkojen perusteella rajattiin kaksi erillistä lisääntymisaluetta (kartta 3, kohteet 3 ja 4), jotka tulee huomioida mahdollisissa tienparannustoimissa.

Uhanalaislajisto

Rimminniemessä ei havaittu uhanalaisia lintulajeja lukuun ottamatta uhanalaisia lajeja, eikä luonnonsuojellisesti merkittävän uhanalaislajiston esiintyminen alueella ole kovin todennäköistä.

Linnusto

Rimminniemi ei ole linnustollisesti erityisen merkittävä, mutta alueella pesii useita varttuneista metsistä ja lahopuusta riippuvaisia uhanalaisia ja silmälläpidettäviä NT metsälajeja, joten avohakkuita alueella tulisi välttää. Poimintahakkuut ovat suositeltavia myös maisemallisista syistä.

Läntisemmässä Rimminsaarella pesii sääksi (*Pandion haliaetus*), jonka pesästä lähimpään mökkiin suositellaan vähintään 300 metrin etäisyyttä. Saarella pesi kesällä 2023 myös kuikka.

Päijänteen rannat ovat enimmäkseen karuja, mikä näkyy hyvin myös vesilinnustossa. Alueella pesivistä silmälläpidettävistä NT vesilinnuista tukkakoskelo pesii usein rakennusten alle, eikä ole pesimäaikaan erityisen arka. Alueen vesiruovikoissa pesivä härkälintu voi pesiä myös aivan lähellä kesämökkejä. Asemakaavamuutoksella on tuskin merkittävää heikentävää vaikutusta edellä mainittuihin vesilintuihin.

Arvokkaat elinympäristöt

Raportissa arvokkaina elinympäristöinä esitellyt kohteet (kartta 2, kohteet 1–4) pyritään jättämään rakentamisen, hakkuiden ja kaivutoiminnan ulkopuolelle. Alueelta ei löytynyt valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltavia kohteita, mutta rajatuilla arvokkailla elinympäristöillä on paikallisesti suuri merkitys luonnon monimuotoisuudelle.

Lähteet

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Häyhä, T. & Rautiainen, S. 2011: Päijänteen rantojen luonto- ja maisemaselvitys. Luontoselytysraportti, 131 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö. Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Parkko, P. 2018: Sysmän Rimminniemen ranta-asemakaavan muutokseen liittyvä luontonselvitys 2018. Luontonselvitysraportti, 10 s.

Parkko, P. 2022: Sysmän Rimminniemen ranta-asemakaavan muutokseen liittyvät luontonselvitykset 2018–2021. Luontonselvitysraportti, 18 s.

Pihlaja, T. 2023: Rimminniemen viitasammakkoselvitys – Sysmä 2023. Luontonselvitysraportti